

Posudek diplomové práce

Problematika aspektu v italských pasivních konstrukcích na pozadí češtiny,

kterou předložila **Bc. PETRA ČECHOVÁ,**

FF UK, Ústav románských studií, ak.r. 2017/2018.

Diplomová práce Bc. Petry Čechové je mimořádně zdařilým textem, kterému nelze nic vytknout ani po formální, ani po obsahové stránce. Přestože si diplomantka vybrala nesnadné – byť v kontrastivní perspektivě velmi tradiční – téma, totiž aspekt / vid v italštině a v češtině, dokázala suverénně zvládnout jak teoretickou část, tak rovněž část praktickou, která navíc představuje originální korpusovou mikrosondu do opisného pasiva v italštině a jeho překladů do češtiny (na základě dat paralelního korpusu InterCorp). Právě vidovým hodnotám českých překladů je tato práce věnována; výsledky, ačkoli pochopitelně omezené na menší vzorek, jsou zajímavé a zároveň otevírají prostor pro další podobné (a detailnější) analýzy.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická přináší skvělé shrnutí dosavadních poznatků: diplomantka velmi dobře poukazuje na nesčetné terminologické i konceptuální problémy, které kategorii vidu/aspektu provázejí (zejména to, jak jsou závislé na jazyku, jehož aspektuální systém popisujeme). Příklání se zde (srov. s. 14) – dle mého názoru zcela správně – k pojetí, podle něhož má smysl odlišovat gramatický aspekt od lexikálního aspektu; obě kategorie přesvědčivě popisuje. Přechází pak k detailnímu přehledu aspektuálnosti v italštině, kde se věnuje zejména složité provázanosti aspektu s kategorií času. Následuje kapitola věnovaná češtině a její kategorii vidu. Závěr teoretické části (kap. 5) se pak týká již opisného pasiva a jeho základních charakteristik. Praktická část vyniká systematickou a precizní prací s korpusovými daty. Je zde dobře vidět, jak je diplomantka k takové analýze skvěle připravena.

Jak už jsem naznačoval, je v tomto případě role oponenta poměrně obtížná, neboť v podstatě není nic, co by bylo možné nějak zásadně – v dobrém slova smyslu – „napadnout“. Mám skutečně jen pár poznámek do diskuse, některé jsou jen formální povahy, jiné jdou více k interpretaci získaných dat.

1) Diplomantka se v teoretické části vůbec nebála opřít o náročnou sekundární literaturu (Comrie, Vendler, Verkuyl); kromě teoretických poznatků však přebírá i příklady, které by někde bylo vhodné kriticky posoudit. Např. Comrieho příklad na s. 12 „Postál tam dlouho“ na mě nepůsobí zcela přirozeně (nejspíš proto, že je zde určitá významová neslučitelnost se slovesem „postát“ a adverbiem „dlouho“).

2) Na téže s. 12 hovoří o vidových trojicích jako o něčem výjimečném, uvádí k tomu příklad „blížít se – přiblížit se – přibližovat se“. Avšak teprve až dále (na s. 38) je zřejmé, v jakém smyslu lze o vidových trojicích smysluplně hovořit (je zde onen předpoklad sémantické identity mezi „blížít se – přibližovat se“, který neplatí o sekundárních vidových dvojicích jako „psát – napsat / *napisovat“ versus „psát – odepsat / odepisovat“, kde máme už dva různé lexémy).

3) V podkapitole 1.5 je řeč o příznakovosti / nepříznakovosti; diplomantka zde správně poukazuje na fakt, že pojem příznakovost je celkem složitý, protože ne vždy je jednoznačné říci, zda je např. it. imperfektum příznakové, *passato prossimo* pak nepříznakové (či naopak). V pozn. pod čarou (č. 28) pak říká, že pojem příznakovost zde pochází z tradičního fonologického pojetí. Myslím, že by zde k diskusi vhodně přispěl vlivný Haspelmathův článek z r. 2006 *Against markedness (and what to replace it with)*, v němž autor dobře ukazuje, jak je tento všudypřítomný pojem velmi problematický.

4) Pár zanedbatelných připomínek. Na s. 52 je uvedeno, že v paralelním korpusu jsou texty zarovnány po větách. Ačkoli jde o tvrzení převzaté z oficiálního slovníčku ČNK, asi by bylo přesnější hovořit o segmentech různé velikosti. Na s. 55 (a pak na s. 59) je řeč o chybně označovaných konkordancích. Opět přesněji spíše „chybně označovaná slova (či tokeny“),

protože konkordance není nic, co by se značkovalo (to je výsledek vyhledání daného slova či fráze v kontextu).

5) K základní hypotéze, výsledkům a jejich interpretaci mám jen jediný dotaz. Určitě je velmi zajímavý komplexní obrázek, který ukazuje rozdíly mezi pasivem v perfektu, imperfektu a futuru, ale zajímalo by mě, zda je nějak zohledněn, popř. zda je v datech přímo vidět i další typ toho, co bych s diplomantkou mohl nazvat „neutralizací vidové hodnoty“ pomocných sloves *essere/venire* (ačkoli zde pojem neutralizace trochu převracím...), totiž fakt, že sloveso *venire* je zejména v prostém min. čase a ve futuru s určitými slovesy bráno jen jako stylisticky vyšší varianta bez jakéhokoli dopadu na aspektuálnost (tedy mezi *sarà/verrà condannato, fu/venne condannato* by neměl být žádný rozdíl, který by pak překlad v rovině aspektu musel nějak postihnout).

Na závěr jen signalizuji pár „chybiček“: *delimitativi* místo *deliminativi* (s. 24), příklad č. 28 na s. 27 *Mentre sua moglie fumava* (má být asi *partoriva* jako výše). A nakonec lapsus na s. 46, kde je převrácena korelace dokonavých sloves s imperfektivními časy a nedokonavých s perfektivními...

Jak je tedy zřejmé, považuji diplomovou práci Bc. Petry Čechové za vynikající výsledek, k obhajobě ji doporučuji a hodnotím ji samozřejmě jako *výbornou*. Lze si jen přát, aby diplomantka mohla svůj lingvistický talent nadále rozvíjet.

V Praze dne 24. srpna 2018

doc. Pavel Štichauer, Ph.D., v.r.
oponent diplomové práce